

עורבא פרח

ביצה כ"א, בעא מניה רב אויא סבא מרב הונא: בהמה חציה של נכרי וחציה של ישראל מהו לשחטה ב"ט. אמר ליה: מותר, אמר ליה: וכי מה בין זה לנדרים ונדבות (רש"י: שחציין לו וחציין לגבוה ואסור לשוחטן מפני חלק גבוה) ? אמר ליה: עורבא פרח (הפירוש המילולי: העורב פורח) כי נפק אמר ליה רבא בריה: לאו היינו רב אויא סבא דמשתבח ליה מר בגווייה דגברא רבא הוא ("ולמה דחיתו והלך לו בכלימה") ? אמר ליה: ומה אעביד ליה, אני היום סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים ("ויו"ט היא ודרשתי לרבים ותליתי מטורח הדרשה וקורא אני עלי סמכוני באשישות הביאה לי סעודה ואסעוד") ובעא מינאי מלתא דבעיא טעמא (רש"י: "וצריך אני להרהר ולעיין בה"). ע"כ.

אחד משבעה דברים שאמרו אצל חכם שהוא "שואל כענין" (אבות פ"ה מ"י) מלבד זאת נאמר בשבת ג' ע"ב "כי קאי רבי בהא מסכתא לא תשייליה במסכתא אחריתא". צדק לכן רב הונא בסרבו להכנס לוכוח נוסף עם רב אויא.

ויתר על כן, (להלן בסוף ספר זה בפרק על הפלפול בשיבות ימי הביניים) הראיתי שחכמי התלמוד אינם אוהבים תלמיד השואל שאלה ולאחר שקבל עליה תשובה מביא מן המוכן ראייה לסתור את התשובה. התנהגות כזאת מעוררת את החשד שהשואל רוצה להעמיד את המשיב במבחן. במקרים כאלה יצא התלמיד מלפני רבו כשהוא נזוף. ועיין שם. והרי גם כאן; אם לדעת רב אויא זהים שני המקרים (שותפות עם נכרי ונדבות) למה שאל את שאלתו הראשונה ? (ועיין בצ"ח כאן). ובודאי השפיע זאת על רב הונא בדחותו את רב אויא. עדיין נשארת תמוהה המימרא "עורבא פרח". הרעיון דלהלן אולי יוליכנו בדרך הנכונה.

במקום אחד נמשל התלמיד חכם לעורב: ערובין כ"ב ע"א: "שחורות כעורב" (שיר השירים ה, יא). במי אתה מוצאן (את דברי התורה) ? במי שמשכים ומעריב עליהן לבית המדרש. רבה אמר: במי שמשתיר פניו עליהן כעורב".

דברי רבה מוסבים על שבה מעוט אכילה ושתיה, וכן מפרש המהרש"א. עיין גם חגיגה כ"ב ע"ב: "הושחרו פניו" מפני התענית ובדקדוקי סופרים שם. וכן מו"ק כ"ז ע"א: "מושחרין פניהם", במקומות שונים נדרשים ת"ח למעט במאכל ובמשקה. (עיין להלן עמ' צה).

אך מצד שני אסור להפריז בהתנורות מהנאות העולם הזה. חכמים נזופים קשות במתענים ללא צורך. יש זמנים בהם חייב האדם להרחיק מעל עצמו את משל העורב. וכך נהג גם רב הונא כשחזר מן הדרשה כשהוא עיף ורעב ונצטרך לסעוד. לכן אמר למטריח עליו: "עורבא פרח" — העורב פרח כעת, היה זה רמו דק לאמר: הגיע הזמן שאטעם דבר מאכל.

בחולין קכ"ד ע"ב יש ספור דומה מאד אלא שבמקום רב הונא כתוב רבא בר רב הונא ובמקום הבן רבה כתוב רבא, לפיכך קרה המקרה פעמיים; פעם אצל האב ופעם אצל הבן. אך לפי כתב יד אחד נראה שיש לתקן שם על פי הגמרא בביצה ועיין דקדוקי סופרים שם.

מתוך:
 עיונים בצנזרי חס"ה
 ובאשכול - הרב חנוך
 ארנשטיין
 [8-60 ע]